

פרק א תניא בסוף יומא שלשה חלוקי כפרה
הם ותשובה עם כל אחד. עבר
על מ"ע ושב אינו זו משם עד שמוחלץ לו עבר על
מל"ת ושב תשובה תולה ויוה"כ מכפר. (פי' דאע"ג
דלענין קיום מ"ע גדולה שדוחה את ל"ת. היינו משום
שע"י קיום מ"ע ממשיך אור ושפע בעולמות עליונים
מהארת אור א"ס ב"ה (כמ"ש בזה דרמ"ח פקודין
אינון דרמ"ח אברין דמלכא) וגם על נפש האלקית כמ"ש
אשר קדשנו במצותיו. אבל לענין תשובה אף שמוחלץ
לו העונש על שמרד במלכותו ית' ולא עשה מאמר
המלך. מ"מ האור נעדר וכו' וכמארוז"ל ע"פ מעוות לא
יוכל לתקן זה שביטל ק"ש של ערבית או וכו'. דאף
שנזהר מעתה לקרות ק"ש של ערבית ושחרית לעולם
אין תשובתו מועלת לתקן מה שביטל פ"א. והעובר
על מל"ת ע"י שנדבק הרע בנפש עושה פגם למעלה
בשרשה ומקור חוצבה (בלבושי' די"ס דעשי' כמ"ש
בת"ז לבושי' תקינת לון דמנייהו פרחין נשמתין לב"ג
וכו') לכך אין כפרה לנפשו ולא למעלה עד יוה"כ
כמ"ש וכפר על הקדש מזומאות בג"י ומפשעיהם וכו'
לפני ה' תטהרו לפני ה' דייקא ולכן אין ללמוד מכאן
שום קולא ח"ו במ"ע ובפרט בת"ת. ואדרבה ארוז"ל
ויתר הקב"ה על ע"ז וכו' אף שהן כריתות ומיתות
ב"ד ולא ויתר על ביטול ת"ת). עבר על כריתות
ומיתות ב"ד תשובה ויוה"כ תולין ויסורין ממרקין (פי'
גומרין הכפרה והוא מלשון מריקה ושטיפה לצחצוח
הנפש. כי כפרה היא לשון קינוח שמקנה לכולך
הרמא) שנאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם.

עכ"ל

אגרת התשובה צא

עכ"ל הברייתא: והנה מצות התשובה מן התורה היא עויבת הרמא בלבד (כדאי' בגמ' פ"ג דסנהדרין ובח"מ סס' ל"ד לענין עדות) והיינו שיגמור בלבו בלב שלם לבל ישוב עוד לכסלה למרוד במלכותו ית' ולא יעבור עוד מצות המלך ח"ו הן במ"ע הן במל"ת. וזהו עיקר פי' לשון תשובה לשון אל' ה' בכל לבו ובכל נפשו לעבדו ולשמור כל מצותיו במ"ש יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל ה' וכו'. ובפ' נצבים כתיב ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו וכו' בכל לבבך וכו' שובה ישראל עד ה' אלקיך וכו' השיבנו ה' אליך וכו'. ולא כדעת ההמון שהתשובה היא התענית. ואפי' מי שעבר על כריתות ומיתות ב"ד שגמר כפרתו היא ע"י יסורים. היינו שהקב"ה מביא עליו יסורים (וכמ"ש ופקדתי בשבט וכו' ופקדתי דייקא) והיינו כשתשובתו רצויה לפניו ית' בשובו אל ה' בכל לבו ונפשו מאהבה אזי באתערותא דלתתא וכמים הפנים וכו' אתערותא דלעילא לעורר האהבה וחסד ה' למרק עונו ביסורים בעוה"ז וכמ"ש כי את אשר יאהבה' יוכיח וכו'. ולכן לא הזכירו הרמב"ם והסמ"ג שום תענית כלל במצות התשובה אף בכריתות ומיתות ב"ד. רק הידוי ובקשת מחילה כמ"ש בתורה והתודו את המאדם וכו'. ומ"ש ביואל שובו עדי בכל לבבכם בצום ובבכי כו' היינו לבטל הגזרה שנגזרה למרק עון הדוד ע"י יסודי' בארבה. וזהו הטעם בכל תעניות שמתענין על כל צרה שלא תבא על הצבור וכמ"ש במגלת אסתר. ומ"ש בספרי המוסר ובראשם ספר הרוקח וס' חסידים

הרבה

הרבה תעניות וסינופים לעובר על כריתות ומיתות
ב"ד וכן למוציא זרע לבטלה שחייב מיתה בידי שמים
כמ"ש בתורה גבי עד ואונן ודינו בחייבי כריתות לענין
זה. היינו כדי לינצל מעונש יסורי של מעלה ח"ו.
וגם כדי לזרז ולמדר גמר כפרת נפשו. וגם אולי אינו
שב אל ה' בכל לבו ונפשו מאהבה כ"א מיראה:
פרק ב אך כל זה לענין כפרה ומחילת העון
שנמחל לו לגמרי מה שעבר על

מצות המלך כשעשה תשובה שלימה ואין מזכירין
לו דבר וחצי דבר ביום הדין לענישו ע"ז ח"ו בעוה"ב
ונפטר לגמרי מן הדין בעוה"ב. אמנם שיהי' לרצון
לפני ה' ומרצה וחביב לפניו ית' כקודם החטא להיות
נתת רוח לקונו מעבודתו. היה צריך להביא קרבן
עולה אפי' על מ"ע קלה שאין בה כרת ומיתת ב"ד
כמו שדרשו ח"ל בת"כ ע"פ ונרצה לו וכדאיתא בגמ'
פ"ק דזבחים דעולה מכפרת על מ"ע והיא דוחק לאחר
שעשה תשובה ונמחל לו העונש. וכאדם שסרח
במלך ופייסו ע"י פרקליטין ומחל לו. אעפ"כ שולח
דורון ומנחה לפניו שיתרצה לו לראות פני המלך
(ולשון מכפרת וכן מ"ש בתורה ונרצה לו לכפר עליו
אין זו כפרת נפשו אלא לכפר לפני ה' להיות נתת
רוח לקונו כדאי' שם בגמ' וכמ"ש תמים יהי' לרצון).
ועכשיו שאין לנו קרבן להפיק רצון מה' התענית הוא
במקום קרבן כמ"ש בגמרא שיהא מיעוט חלבי ודמי
שנתמעט כאלו הקרבתי לפניך וכו'. ולכן מצינו
בכמה תנאים ואמוראי' שעל דבר קל היו מתענים
תעניות הרבה מאד כמו ראב"ע שהי' מתיר שחאה